

TAKVAM

FISKERIDIREKTORATETS
HAVFORSØKNINGSINSTITUTT

T O K T R A P P O R T .

Fartøy: F/F "Peder Rønnestad".
Avgang: Bergen, 20. mai 1965.
Ankomst: Bergen, 11. juni 1965.
Personell: Kr. Fr. Wiborg, K. Hansen. Skipets fører: J. Hopland.
Område: Fjorder og skjergården mellom Bergen og Ålesund.
Formål: Kartlegging av forekomster av spiselige muslinger.

Resultater: I 37 fjorder mellom Bergen og Ålesund ble strand og fjærer undersøkt på ialt 77 lokaliteter. I tillegg ble 8 andre lokaliteter undersøkt.

Blåskjell ble funnet i større eller mindre mengder nesten overalt, men der var en tydelig korrelasjon mellom størrelsen av forekomstene og mengden av ferskvann i fjordene, opp til en viss grense. Ble der for meget ferskvann, forsvant skjellene fra fjæreregionen, men kunne av og til finnes dypere nede, slik som innerst i Harøyfjorden, ved Gudvangen.

De største forekomster ble funnet på følgende lokaliteter:
Skjellsund (Holsnøy): 80 cm høyt belte av store skjell på fjellveggen. Fjorder og sund i området Risnes, Dragøy/
Hokksøy: Skjell både på fjellveggen og på bunnen.
Austgulfjorden, særlig området ved Kantveitholmene: Skjell på fjellveggen.

Kaupanger
Balestrand
Hella } skjell på kaistolpene i 2½ m høyt belte.

Kvamsøy: Skjell på bunnen i tette lag.

Nordgulen: 70 cm høyt belte av tildels store skjell.

Mulighetene for fasthefting har meget å si for forekomstene. Skjellene sitter ofte på vertikalt eller utover-

hengende berg, hvis ikke plassen er opptatt av knopptang eller grisetang. Kaier med stolper kan være tett besatt med skjell, selv om der ellers ikke er skjell i fjærene i nærheten. Dette er også karakteristisk i fjorder med et tykt ferskvannslag, der skjellbeltet først begynner 1-2 m under laveste fjære. Enklere dyrkingsanlegg kan tenkes anlagt ved å henge strenger eller tau ned under kaier, eller ved vertikale fjellvegger, eller ved å rense fjæreområdet for tang, særlig hvor der er glatt fjellvegg.

Oskjell var ikke gjenstand for særskilt undersøkelse, men ble funnet i større eller mindre mengder, bl.a. i fjordene i Gulen og på dypere vann i de fleste av fjordene i Sogn, hvor der tidligere har vært drevet en utstrakt skjellgraving.

Sandskjell var mer begrenset i sin forekomst. Mindre felter ble funnet på 7-8 steder, oftest i forbindelse med elve- munninger. Felter av en viss størrelse, der en kan foreta en begrenset beskatning ble funnet på følgende steder: Kaupanger, fra 10 til 60 skjell pr. m² i et område på 1500-3000 m².

Fimreite. En stor fjære med opptil 100 eller flere skjell pr. m². Skjellene er små, sitter i seig leire, og vanskelig å ta opp hele.

Esefjord innenfor Balestrand. Begrenset forekomst, men tett bestand. Bare inspisert ved høyvann.

Kvamsøy, vest for Balestrand, utenfor et sagbruk, begrenset forekomst.

Mellom Rygg og Sandane i Gloppefjord. En meget stor leirfjære, totallengde ca. 1.8 n. mil. I det område som ble tørrlagt ved fjære sjø var der anslagsvis 9 millioner sandskjell, men der var sikkert en god del skjell også på dypere vann. De skjell en tok prøve av, var små, de fleste under 60 mm.

Ved Askvoll er der en meget stor leirfjære som ble overfladisk inspisert ved høyvann i 1961. Etter utsagn fra beboerne nær stedet var det atskillig sandskjell, og en mann lovet å sende prøver av skjellene, men prøven kom aldri. Denne gangen ble fjæren inspisert ved lavvann. Mesteparten av området viste seg å være okkupert av sandmakk, Arenicola,

og der var dessuten endel skall av hjerteskjell. Sandskjell fantes så å si ikke. Derimot var der endel sandskjell (10-15 pr. m²) på en fjære nordenfor, utenfor Askvoll kirke, hvor grunnen bestod av grov grus. Ytterst lå der mange tomme skall. En flokk ærfugl holdt stadig til utenfor, og det er ikke usannsynlig at disse tar sandskjell på høyvann.

Hjerteskjell ble funnet i mindre antall på mange fjærer. Større konsentrasjoner, 2-300 pr. m², ble observert på to fjærer ved Fensfjorden, ved Håvarden og Mongstad.

Knivskjell fant en tomme skall av flere steder på fjærer der det var sandskjell, men på litt dypere vann, 2-3 m og mer ved fjære sjø. Ved Håvarden og Mongstad ble det også observert levende skjell men dessverre hadde en ikke høvelig redskap til å få den opp. Skjellgravere har nevnt at de får knivskjell sammen med kuskjell.

Under toktet ble det på flere steder drevet propaganda for utnyttning av skjell. En holdt demonstrasjoner med utdeling av prøver av oppdampete blåskjell og sandskjell ved kaien i Kaupanger og Balestrand, og oppskriftshefter og brosjyrer ble delt ut mange steder.

Bergen, 17. juni 1965.

Kr. Fr. Wiborg
(sign.)